

Podklady pre zvýšenie darcovstva krvi počas Covid-19 pre NTS SR

Podklady pozostávajú z opatrení pre mediálnu výzvu, z behaviorálnych intervencií na stabilizovanie krvnej zložky v krátkodobom horizonte a návrh opatrenia na dlhodobú stabilizáciu krvi a plazmy pre Národnú transfúziu službu Slovenskej republiky (NTS SR).

Opatrenia pre mediálnu výzvu

- Navrhujeme prezentovať potrebu darcovstva krvi cez nepriamu reciprocitu. Napr. Pomôžte iným, lebo aj oni môžu pomôcť Vám a Vašej rodine/príbuzným. Právě v ťažkých časoch je nevyhnutné si pomáhať!
- Je potrebné uviesť, že darcovstvo krvi je počas pandémie bezpečné. A uviesť aj konkrétne opatrenia, ktoré zvyšujú bezpečnosť: napr. objednávanie darcov na konkrétny čas, selektovanie potenciálnych darcov pred odbernými strediskami (v stanoch a po kontrole teploty a pod. až vstup do strediska).
- Taktiež je dôležité pripraviť odkaz pre darcov na základe pozitívneho framingu textu. Treba naformulovať charakteristiky ľudí, ktorí môžu prísť darovať. Aby odpovedali na otázky ÁNO (napr. Nebol si v posledných 14 dňoch v zahraničí, nemáš respiračné ťažkosti a nestretol som si sa s nikým v karanténe, potom môžeš ísť darovať krv).
- Spomenúť konkrétny príklad človeka, ktorý je napr. chronicky chorý a potrebuje krv. Práve vďaka identifikácii jednotlivca (pacienta) a jeho tzv. zhmotnenie, si človek vytvára citovú väzbu s odkazom, ktorý mu NTS SR posieľa. Potom to darcovia nebudú vnímať, že idú darovať krv pre NTS, ale že človek, pacienti v núdzi potrebujú krv.
- Taktiež je dôležité spomenúť: „Ak ste zdraví a cítite sa dobre, dohodnite si termín, aby ste mohli darovať čo najskôr“. Na každom odbernom mieste treba urobiť objednávací systém a aj mediálne poskytnúť tel. číslo, kde sa môžu darcovia objednať.

Opatrenia pre web NTS SR

- Je potrebné uviesť, že darcovstvo krvi je aj počas pandémie bezpečné. Napr. cez časté otázky:

ČASTÉ OTÁZKY DARCOV

- *Ak som starší ako 65 rokov môžem prísť darovať?*
- *Testujete darcov na koronavírus?*
- *Môžem získať koronavírus počas darovania krvi ?*
- *Mal by som sa zúčastniť darcovstva so sprievodom alebo sám?*
- *Mal by som sa zúčastniť darovania, keď vláda vyhlásila pre občanov obmedzenie mobility?*
- *Aké preventívne opatrenia sa zaviedli počas pandémie koronavírusom?*
- *Aké sú bezpečnostné opatrenia v čakacej miestnosti a počas občerstvenia pre darcov počas pandémie koronavírusom?*
- *Aké sú bezpečnostné opatrenia ste zaviedli pre zamestnancov počas pandémie koronavírusom?*

- Treba preformulovať charakteristiky ľudí, ktorí môžu prísť darovať, tak aby odpovedali na otázky ÁNO. (napr. Nebol si v posledných 14 dňoch v zahraničí (v rámci Európskej únie), nemáš respiračné ťažkosti a nestretol som si sa s nikým v karanténe, potom môžeš ísť darovať krv!). V súčasnosti sú formulované negatívne, je veľmi dôležité aby vplývali na potenciálnych darcov pozitívne. Teraz je to napísané štýlom, ktorý z darovania krvi robí život ohrozujúcu aktivitu.....

Súčasná formulácia:

Pre darcov krvi v súvislosti s chorobou COVID-19 platia nasledovné kritériá :

- 1. Darca, ktorý navštívil mimoeurópsku krajinu a nemal infekciu dýchacích ciest alebo zápal pľúc, nemôže darovať krv 28 dní po opustení krajiny (s ohľadom na možnosť prenosu iných infekcií ako COVID-19, napr. WNV....).*
- 2. Darca, ktorý navštívil Európsku krajinu a nemal infekciu dýchacích ciest alebo zápal pľúc, nemôže darovať krv 14 dní po opustení krajiny.*
- 3. Darca, ktorý prekonal infekciu spôsobenú týmto koronavírusom alebo prekonal akúkoľvek infekciu dýchacích ciest alebo zápal pľúc a nebol testovaný na koronavírus (nemal potvrdenú negatívnosť koronavírusovej infekcie), nemôže darovať krv 28 dní po kompletnom vyliečení (28 dní bez príznakov a bez liečby).*
- 4. Darca, ktorý bol v styku s chorým človekom nakazeným týmto koronavírusom, nemôže darovať krv 14 dní od posledného kontaktu s týmto chorým.*
- 5. Darca, ktorý pracuje v zahraničí alebo býva v zahraničí a denne prechádza cez slovenské hranice, je vyradený z darovania krvi a jej zložiek do odvolania.*

Opatrenia smerovane na mediálnu výzvu zvýšenia darčovstva krvi a súčasne riadenia cez objednávací systém:

- Ideálne by bolo, aby každý predstaviteľ NTS SR a aj ostatní aktéri, ktorí budú mediálne vystupovať v oblasti propagácie darčovstva krvi dodržiavali aktuálnu a identickú štruktúru komunikácie NTS SR, ktorá je prezentovaná na [stránke NTS SR](#).
- Dôležitosť jednotnej stratégie, a to pozitívne ladenej. Keďže bude v mediálnej výzve vystupovať viacero predstaviteľov NTS SR, tak je nevyhnutné, aby si zachovali rovnaký odkaz/dojem. Nie je dobré, ak jeden predstaviteľ bude pozitívny a bude hovoriť kto môže prísť darovať a naopak ďalší kto nemôže prísť. Taktiež zmeniť formulácie typu ako „Nemohli by ste prísť?“ na „Mohli by ste prísť?“. V prvej verzii predstavuje nie ako áno (súhlasiť prísť darovať), preto je dôležité udržiavať pozitívnu líniu, aby darca bol smerovaný na akceptovanie žiadosti prostredníctvom kladnej odpovedi a nie naopak.
- Odporúčame, aby v mediálnej výzve vystúpil aj jeden pacient, ktorému darčovstvo krvi pomôže pri boji so závažnou chorobou (aj archívne zábery). Je veľmi dôležité zvýšiť u darcov jasne a jednoduché identifikovanie sa so zámerom NTS SR (okamžitej možnosti predstavenia si konkrétneho prípadu/osoby).
- Spomenúť zmeny v darčovstve počas pandémie COVID-19. Koľko asi darcovia strávajú na stredisku a ako bude celý proces prebiehať. Od prijatia darcu, zmeranie teploty a až ku zotavovaniu sa po samotnom darčovstve. Vysvetlenie celého procesu bude smerovať k zvýšeniu participácie v procese darčovstva.
- Taktiež by bolo veľmi vhodné využiť potenciál aplikácie NTS SR. A zaslať darcom potrebné inštrukcie. Ideálne členené do podskupín (Kto môže prísť darovať, Aké zmeny Vás čakajú počas

darcovstva, Inštrukcie k objednaníu a prečo je to nevyhnutné, Zodpovedanie otázok bezpečia darovania krvi a iné).

- Je veľmi dôležité spomenúť objednávací systém v mediálnej výzve a smerovať ľudí k nevyhnutnosti objednávaníu sa. Taktiež je nevyhnutne spomenúť, že prednostne právo budú mať objednaní darcovia. Je to nevyhnutné z hľadiska toho, aby sa darcovia nezdržovali vo väčších počtoch v priestoroch NTS SR. A naopak nedodržíavanie tohto odporúčania by mohlo viesť k tomu, že darcovia by nevideli zmysel ďalej dodržiavať tento proces (objednávať sa na darcovstvo).
- Počas riadeníu darcovstva krvi je veľmi dôležité, aby NTS SR sledovala vzorec správania: kedy darcovia chodia darovať sami a na základe toho vzorca následne smerovať darcov do nevyťažéných časových okien stredísk. Súčasne je nevyhnutné, aby celý proces tejto analýzy bol dynamický, dôsledku toho, aby bol včasne aplikovateľný dispečermi NTS SR.
- Rovnako odporúčame apelovať na darcov, že v prípade nemožnosti zúčastniť sa objednaného darcovstva, aby o tom NTS SR v čas informovali. A vysvetliť, že NTS SR má obmedzené kapacity a taký to krok pomôže ich efektívnejšiemu využívaníu a možnosti nájsť na tento termín ihneď iného darcu.

Aplikované behaviorálne intervencie

Počas prvej vlny pandémie COVID-19 malo NTS SR kriticky nízku hladinu zásob krvnej zložky spôsobenú obmedzeniami mobility občanov.

Cieľ: Zvýšenie počtu darcov krvi.

Výzva: Darcovia sa obávali o svoju bezpečnosť (je darovanie krvi počas pandémie COVID-19 bezpečné?) A neboli si vedomí skutočnosti, že počas tohto obdobia došlo k nedostatku krvnej zložky.

Behaviorálne intervencie:

- Plagát: „výzva na akciu“ (Dnes kvapka, zajtra život)
- Plagát: „Ubezpečenie: Darcovstvo krvi je bezpečné“ (vymenovanie, použitie nových opatrení – predovšetkým zameraných na bezpečnosť).
- Plagát: „kto môže darovať krv“ (pozitívne zarámovanie)

Tieto zásahy boli zverejnené na webovej stránke NTSSR ako aj na sociálnych sieťach. Vďaka správne zameraniu na darcov vo veku 18-40 rokov došlo v priebehu niekoľkých dní k okamžitému zvýšeniu dopytu po darcoch krvi.

The image displays three posters from NTS SR (National Blood Transfusion Service of the Slovak Republic) designed to address public concerns about blood donation during the COVID-19 pandemic.

- Poster 1 (Left):** Titled "Dnes kvapka, zajtra život" (A drop today, life tomorrow). It features a hand holding a blood donation bag. The text states: "Darovanie krvi je bezpečné aj počas pandémie. Objednaj sa na odber krvi a nečakaj!" (Blood donation is safe even during the pandemic. Order your blood donation and don't wait!). Logos for NTS and beeb slovensko.help are present.
- Poster 2 (Middle):** Titled "Darovanie krvi je bezpečné!" (Blood donation is safe!). It lists safety measures for donors: "Darcovia môžu vstupovať na pracovisko len s ochranným rúškom na tvári alebo jeho náhradou." (Donors can only enter the workplace with a face mask or its replacement). The measures include: "Vstup s rúškom alebo jeho náhradou" (Entry with mask or replacement), "Dezinfekcia rúk na stredisku" (Hand disinfection at the center), "Meranie telesnej teploty" (Body temperature measurement), and "Checklist" (Checklist). It concludes: "Takto overený darca postupuje ďalej na pracovisko a absoluuje štandardný proces." (The verified donor proceeds to the workplace and undergoes the standard process). Logos for NTS and beeb slovensko.help are present.
- Poster 3 (Right):** Titled "Kto môže darovať krv?" (Who can donate blood?). It lists criteria for donors based on a 14-day period: "Osoba, ktorá nebola posledných 14 dní v zahraničí." (Person who was not abroad in the last 14 days), "Osoba, ktorá nebola za posledných 14 dní v kontakte s osobou, ktorá sa vrátila zo zahraničia, je v karanténe alebo sa u tejto osoby objavili príznaky respiračného ochorenia alebo ochorenia COVID-19." (Person who was not in contact with someone returning from abroad, is in quarantine, or shows symptoms of respiratory illness or COVID-19 in the last 14 days), and "Osoba, ktorá nemá alebo nemala za posledných 14 dní niektorý z nasledujúcich príznakov respiračného ochorenia: suchý kašeľ, dýchavičnosť, zvýšenú teplotu, zimnicu, bolesť v krku, hlavy, bolesti svalov, hnačku alebo zvracanie." (Person who does not or did not have any of the following respiratory symptoms in the last 14 days: dry cough, shortness of breath, fever, chills, sore throat, headache, muscle pain, diarrhea, or vomiting). Logos for NTS and beeb slovensko.help are present.

Odporúčané opatrenia pre dlhodobé stabilizovanie krvnej zložky pre NTS SR

Zavedenie Behaviorálneho registra pre Národnú transfúziu službu Slovenskej republiky (NTS SR)

Identifikovaný problém:

V prípade, ak hybná sila trhu nie je riadená cenou a teda dopyt a ponuka je vytváraná inými ako finančnými impulzmi, tak častokrát dochádza k zlyhávaniu trhového mechanizmu. Tieto trhy môžu mať nielen za následok nedostatok, ale môžu vytvárať aj nadmernú ponuku.

Východiska problému:

Experimentálne testovanie potvrdilo, že darcovia vnímajú krv a plazmu ako substitúty. Výsledky experimentu naznačujú, že možnosť voľby, či sa má darovať jednému alebo viacerým ľuďom, vedie k väčšej ochote darovať.

Konkrétne opatrenia na zvýšenie efektívnosti darovania krvi pre NTS SR:

Rozšírenie databázy darcov, zvýšenie účinnosti darcovstva od zúčastnených darcov, efektívne riešenie problému ponuky a dopytu po krvi a plazme zavedením registra návykov pre darcov.

Behaviorálny a experimentálny prístup:

Zavedením behaviorálneho registra darcov sa dosiahne stabilita pri odbere krvi a plazmy, ktorý bude testovaný laboratórnymi a terénnymi experimentmi. Na riešenie príčin zlyhania trhu bol implementovaný mechanizmus zúčtovania trhu, ktorý využíva osobný prístup založený na preferenciách darcov.

Viac informácií o štúdií Skvalitnenie Darcovstva pre Národnú Transfúziu Službu SR:

strategia_nts_final
27.1.pdf